

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ Янковий О.Г.
(підпис)

“ ___ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему:
«УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЛАТИ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА
ПІДПРИЄМСТВІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ»»

Виконавець:

студентка 2 курсу магістратури
факультету економіка та управління
підприємництвом

Чаплинська Олена Олегівна

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Янковий Олександр Григорович

/підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
1.1. <i>Економічні основи та підходи до формування заробітної плати</i>	6
1.2. <i>Форми і системи оплати праці на підприємствах</i>	19
1.3. <i>Фонд заробітної плати, його структура та порядок планування</i>	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМ ТА СИСТЕМ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ»	41
2.1. <i>Характеристика діяльності морських портів України</i>	41
2.2. <i>Характеристика МТП «Южний» та аналіз його основних показників господарської діяльності</i>	48
2.3. <i>Аналіз витрат на оплату праці та оцінка ефективності оплати праці</i>	66
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ	78
3.1. <i>Удосконалення фонду основної заробітної плати за рахунок корегування штатного розкладу та посадових інструкцій</i>	78
3.2. <i>Удосконалення системи оплати праці шляхом регулювання фонду преміювання</i>	87
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання широкого значення набуває питання ефективності використання трудових ресурсів. Підвищенню ефективності функціонування будь-якого підприємства сприяє: достатня забезпеченість потрібними трудовими ресурсами, їх раціональне використання та високий рівень продуктивності праці.

Проблеми організації заробітної плати та формування її рівня лежать в основі соціально-трудова відносин, адже включають нагальні інтереси всіх учасників трудового процесу. Будь-які зміни в оплаті праці прямо чи опосередковано впливають на доходи всіх членів суспільства та найважливіші макроекономічні показники. Важливе значення приділяється питанню організації оплати праці ще й тому, що прогрес суспільства а також підприємств та організацій реалізується перш за все через зміцнення і розвиток особистих матеріальних стимулів, формою яких є заробітна плата.

Правильно організована оплата праці сприяє більш повному заохоченню працівників, і тим самим підвищенню ефективності виробництва на конкретному підприємстві. Величина заробітної плати значною мірою впливає на можливість працівника повноцінно відтворювати робочу силу.

Актуальність даної теми визначається тим, що організація праці – це постійно діючий фактор ефективності будь-якої діяльності взагалі і виробництва зокрема. У всі часи і у всіх сферах функціонування людини краще організована праця при рівній його техніко-технологічній оснащеності забезпечував досягнення більш високих результатів. Нормування праці є частиною організації праці, воно пов'язане з розробкою норм витрат праці в певних організаційно-технічних умовах і також направлено на забезпечення ефективної діяльності підприємств. Оплата праці – унікальна категорія з потужним внутрішнім потенціалом, який може виконувати як творчу, так і руйнівну роль в колективі і суспільстві.

Мета дослідження. Метою дипломної роботи є розгляд наукових засад оплати праці, визначення методичних підходів до оцінки впливу складових фонду оплати праці на його загальний рівень та надання практичних рекомендацій щодо удосконалення оплати праці на підприємстві.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети були сформульовані та вирішені такі завдання:

- 1) дослідити сутність оплати праці на підприємстві;
- 2) проаналізувати сучасні системи оплати праці, визначити їх переваги та недоліки;
- 3) дослідити структуру фонду оплати праці на підприємстві;
- 4) проаналізувати специфічні риси діяльності портів в Україні;
- 5) проаналізувати основні фінансово-економічні показники діяльності ДП МТП «Южний»;
- 6) провести оцінку рівня оплати праці на ДП МТП «Южний»;
- 7) проаналізувати структуру фонду оплати праці 1 робітника;
- 8) надати підприємству ДП МТП «Южний» рекомендації щодо удосконаленню оплати праці.

Предмет дослідження – фонд оплати праці на промисловому підприємстві.

Об'єктом дослідження є структура фонду оплати праці промислового підприємства ДП МТП «Южний».

Наукова новизна дослідження: запропоновано дворівнева факторна модель оцінки впливу елементів фонду оплати праці одного робітника на його загальний розмір, яка дозволяє визначити не лише абсолютний розмір впливу фактору, а й його відносне значення.

Методологія дослідження. У процесі роботи використовувалися такі методи: спостереження, узагальнення, кількісно-якісний, системний і порівняльний аналіз, конкретизація, логічне узагальнення, статистичні методи вибірки й групування, а також індексний та факторний методи для дослідження ефективності оплати праці на підприємстві.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи пізнання: спостереження, порівняння, абстракції, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, узагальнення, а також спеціальні методи – статистичних групувань, методи економічного аналізу, економіко-математичні методи – для дослідження тенденцій розвитку морських портів України.

Всі розрахунки в дипломній роботі здійснені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Теоретичною основою дослідження є матеріали навчальної й учбово-методичної літератури, праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань оцінки економічної безпеки підприємства, періодична преса, і навіть матеріали науково-практичних конференцій.

Інформаційно-статистичні джерела дослідження – матеріали Державного комітету статистики України, офіційна документація підприємства, дані бухгалтерського обліку і звітність ДП МТП «Южний», нормативні документи, аналітичні та статистичні матеріали.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій підприємству ДП МТП «Южний» щодо удосконалення оплати та стимулювання праці. Впровадження рекомендацій, що надані у роботі спрямовані на удосконалення використання фонду основної оплати праці та покращення системи преміювання на підприємстві.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була видана стаття у «Науковому студентському віснику».

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменування). Загальний обсяг дипломної роботи магістра становить 103 сторінки комп'ютерного тексту, містить 24 таблиця та 9 рисунків. Обсяг основної частини роботи 85 сторінок.

ВИСНОВКИ

Проблема організації оплати праці на підприємстві є однією з найбільш гострих. Актуальність проблеми зростає на тлі соціально-економічної кризи в країні. В умовах спаду продажів, скорочення чисельності працівників відбуваються зміни в організації праці та її оплати. Така ситуація спостерігається на підприємствах різної спеціалізації.

Ринкова економіка істотно змінила уявлення про сутність оплати і стимулювання праці. Підприємства почали розробляти конкретні форми і системи оплати праці, враховуючи при цьому особливості власного виробництва і місце на ринку. Тому, вибір форми і системи оплати праці в сучасних ринкових умовах для ефективної мотивації і організації заробітної плати на підприємствах набуває особливого значення.

Правильна організація оплати праці не тільки створює ефективні стимули до праці, підвищення її якості, продуктивності і підвищення на цій основі ефективності виробництва, а й безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток країни і багато в чому визначає рівень життя її населення.

За результатами дослідження нами були зроблені наступні висновки:

1. Заробітна плата – винагорода, розрахована, як правило, в грошовому вираженні, яку відповідно до трудового договору власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.

2. Існує шість функцій заробітної плати: мотиваційна, відновлююча, стимулююча, статусна, регулююча, виробничо-часткова.

Існує п'ять систем оплати праці: тарифна система оплати праці, відрядна форма оплати праці, погодинна форма оплати праці, безтарифна система оплати праці, змішана система оплати праці.

3. Організація оплати праці на підприємствах передбачає забезпечення необхідного зростання заробітної плати при зниженні її витрат на одиницю продукції і випереджаючого її зростання порівняно зі зростанням продуктивності праці; вдосконалення нормування праці; регулювання соціально-трудових відносин, створення рівних прав для працедавця та найманого працівника; вибір форм і систем оплати праці, доплат і надбавок до заробітної плати.

4. Структура фонду оплати праці має суттєвий вплив як на рівень ефективності використання фонду оплати праці, так й на рівень стимулювання праці.

5. Україна має благо приємні умови для розвитку морського транспорту, чим обумовлена велика кількість портів на території країни. Великі можливості має експорт морських транспортних послуг. У структурі вантажних морських перевезень значно переважають наймасовіші вантажі, які займають чільне місце і у структурі експортно-імпорتنних поставок України. Це руди чорних і кольорових металів, кам'яне вугілля, кокс, нафта і нафтопродукти, мінерально-будівельні матеріали та продукція сільського господарства.

6. За період з 2014 по 2017 роки чиста виручка від реалізації постійно зростає, за три роки відбулось збільшення доходу від реалізації продукції ДП «МТП «Южний» на 1074958 тис. грн., або, майже у 2 рази. Собівартість продукції зростає більшими темпами ніж чиста виручка від реалізації продукції, що є безумовно негативною тенденцією. Зміна обсягів доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції обумовила й зміну валового та чистого прибутків. Рентабельність продажу за досліджуваний період значно покращується. Якщо у 2014 році показник становив 15%, до 33,2% у 2017 році.

Зростання обсягу обігових коштів на підприємстві пов'язане зі зростанням обсягу незавершеного виробництва (порт веде капітальне

будівництво), зростанням дебіторських заборгованостей та накопиченням грошової маси у касах та на рахунках підприємства.

Середньорічна чисельність працюючих на підприємстві поступово зменшується.. Відповідно до зміни чисельності працюючих змінюється й показник продуктивності праці. У 2017 відбувається скорочення показнику продуктивності праці у порівнянні з 2016 роком на 22,4%, але ж в цілому за період продуктивність праці зростає на 85,5% або на 302,8 тис. грн. на особу.

7. Дослідження структури фонду оплати праці виявило суттєвий вплив на рівень оплати праці двох факторів: зростання рівня основної оплати праці (що певним чином обумовлено зростанням рівню мінімальної заробітної плати у країні) та зростання фонду преміювання (обґрунтованість останнього нам не вдалось встановити). Відповідно до цього зменшуються показники ефективності використання фонду оплати праці: зменшується зарплато віддача та індекс випередження росту продуктивності праці над заробітною платою.

8. Захід спрямований на удосконалення використання фонду основної оплати праці, а саме перегляд штатного розкладу та посадових інструкцій, дозволить підприємству скоротити фонд основної оплати праці за рахунок приведення у відповідність розрядів робітників до розрядів робіт та економії чисельності працюючих за рахунок виявлення дублювання функцій.

9. Захід, що спрямований на покращення системи стимулювання праці, надасть можливість зекономити фонд оплати праці за рахунок регулювання розміру преміювального фонду та підвищення продуктивності праці у результаті впровадження система преміювання на базі КП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша А. Н. Экономическая эффективность улучшения условий труда. / А. Н. Амоша // Донецк: НЭП НАН Украины, – 1998. – 378 с.
2. Аудит / Под редакцией Подольского В.И. // М.: Аудит: ЮНИТИ, 2011. – 219 с.
3. Афонин И. В. Управление развитие предприятия: Учеб. пособие. / И.В. Афонин // М. 2002. – 330 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. / И. А. Бланк // К.: Ника-центр Эльга, 2002. – 528 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навч. посібник. / І. М. Бойчик // К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
6. Бухгалтерський словник / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. // Житомир: ПП «Рута», 2001. – 224 с.
7. Васильков В. Г. Організація виробництва: Навч. посібник. / В. Г. Васильков // К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.
8. Вишнякова М. Как внедрить в компании систему КРІ / М.Вишнякова // Люди и лидерство. Управление персоналом. – 2012. – № 2 (74). – С. 22 – 28.
9. Волков О. И., Скляренко В. К. Экономика предприятия: Курс лекций. / О.И. Волков // М., 2003. – 704 с.
10. Гамова О.В. Методичні засади кількісної оцінки ефективності оплати праці на промисловому підприємстві / О.В. Гамова // Економічний вісник Донбасу. – 2010, – №3. – С.125 – 126.
11. Горфинкель В. Я. Экономика предприятия: Учебник. – 3-е изд. / В. Я. Горфинкель // М.: ЮНИТИ, 2003. – 742 с.
12. Горфинкель В. Я. Экономика фирмы: Учебник. / В. Я. Горфинкель // М.: ЮНИТИ, 2003. – 543 с.

13. Гриньов А. В. Організація та управління на підприємстві. / А. В. Гриньов // Харків: Вид. дім «ИНЖЕК», 2004. – 329 с.
14. Грузинов В. П. Экономика предприятия: Учебник. / В. П. Грузинов // Д., 2012. – 438 с.
15. Грэхем Х. Т. Управление человеческими ресурсами: Учеб. пособие. / Х. Т. Грэхем – М., 2003. – 628 с.
16. Грищенко О.В. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия. / О.В. Грищенко Таганрог: – ТГУ, 2000 – 415с.
17. Дробишева О.О. Економічна сутність, форми та системи оплати праці – Електронний ресурс. Доступ до <http://www.zgia.zp.ua>
18. Дубовська О.В. Теоретичні засади заробітної плати як соціально-економічної категорії – Електронний ресурс. Доступ: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.1/110.pdf>
19. Економіка підприємства: Навч. посібник / За ред. А. В. Шегди. – К.: Знання, 2014. – 431 с.
20. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. Чумаченка М. Г. – К.: КНЕУ, 2011. – 540 с.
21. Закон України «Про оплату праці» – Електронний ресурс. Режим доступу: rada.gov.ua
22. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. / Г. Т. Завіновська // К.: КНЕУ, 2013. – 300 с.
23. Зайцев И. Л. Экономика промышленного предприятия: Учебник. / И. Л. Зайцев 4-ге изд., пер. и доп. – М, 2012. – 350 с.
24. Захарченко В. Система мотивації на основі КРІ / В. Захарченко // Финансовый директор. – 2006. – №2. – С. 34 – 39
25. Золотогоров В. Г. Энциклопедический словарь по экономике / В. Г. Золотогоров – Минск: Полымя, 1997. – 570 с.

26. Иванілов А. С. Экономика и организация производства: Учеб. пособие. / А. С. Иванілов // Харьков: Вища шк., 2011. – 332 с.
27. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия. / Ю. Б. Иванов // Х., 2014. – 212 с.
28. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов // К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
29. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин // СПб: Питер, 2002. – 512 с.
30. Калина А. В. Облік та аналіз заробітної плати на підприємстві / А. В. Калина // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – №2. – С. 61 – 64.
31. Клочков А. К. КРІ и мотивация персонала. Полный сборник практических инструментов / А. К. Клочков // М.: Эксмо, 2010. – 160 с
32. Кодекс Законів про працю – Електронний ресурс. Доступ: rada.gov.ua
33. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення [монографія / за заг. Ред.О.Г. Янкового]. – Одеса: Атлант 2013. – 470 с.
34. Кулагин О. Премирование по КРІ / О. Кулагин // Справочник по управлению персоналом. – 2011. – №2. – С. 65 – 70
35. Кулішов В. В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: навч. посіб. / В. В. Кулішов. – Львів: Магнолія плюс, 2014. – 332 с.
36. Мочерний С. В. Політична економія: навчальний посібник / С. В. Мочерний // К.: Знання-Прес, 2002. – 678 с.
37. Осипов В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Осипов // Одеса, 2005. 724 с.
38. Панов М. М. Оценка деятельности и система управления компанией на основе КРІ. / М. М. Панов // М.: Инфра-М, 2013. – 255 с.
39. Покрытан А. К., Збарский М. И. Политическая экономия. / А. К. Покрытан, М. И. Збарский // Одесса, 2002. – 148 с.

40. Попович П. Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві. 3-е видання, перероблене и доповненне. / П. Я. Попович // Тернопіль: Економічна думка 2012. – 356 с.
41. Рульєв В. А. Управління персоналом [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостенська. // К.: Кондор, 2013. – 309 с.
42. Самойленко А. А. Особливості застосування КРІ в системі мотивації персоналу на підприємстві / А. А. Самойленко // К.: Перформ, 2014. – 215 с.
43. Сергієнко О. М. Заробітна плата: еволюція поглядів та система формування / О. М. Сергієнко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – №4 – С. 212 – 219.
44. Федченко А. Стимулирование работников: зарубежный опыт. / А. Федченко // Человек и труд, 2014. – №3. – С. 35 – 41
45. Шаріпова О.С. Сутність аутстафінгу в системі технологій менеджменту персоналу та його види / О.С. Шаріпова, І.М. Сєдова / / Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. - № 4 (40). - С. 5360. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/40/11sostiv.pdf>
46. Штогрин В. М. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум / Навч. Посібник / В. М. Штогрин// Львів: "Магнолія плюс", 2004. – 332 с.
47. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змінами внесеними від 08.09.2011 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України.
48. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР (зі змінами внесеними від 21.04.2011 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України
49. Закону України «Про державний бюджет на 2012 рік» від 22.12.2011 № 4282-VI [Електронний ресурс] // Законодавство України.

50. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ (зі змінами внесеними від 02.06.2011 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України.

51. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 № 1105-ХІV (зі змінами внесеними від 08.07.2010 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України.

52. Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 08.06.2000 №1809-ІІІ (зі змінами внесеними від 24.09.2008 р.) [Електронний ресурс] // Законодавство України.

53. Закон України : «Про встановлення мінімальної заробітної плати на 2017 рік» від 13.12.2016 р. // liga.kiev.ua.